

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 373.5.016:37.013.83

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.88.1>

Н. О. Ткачова

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

В. А. Курило

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ В ЗАРУБІЖНІЙ НАУКОВІЙ ДУМЦІ

У статті визначено, що в історико-педагогічному плані проблема інфомедійної грамотності досліджена недостатньо. Тому метою статті є представлення результатів аналізу еволюції поняття «медійна та інформаційна грамотність» у зарубіжній науковій думці.

Установлено, що під терміном «грамотність» учені тривалий час розуміли вміння людини читати й писати. Проте поступово в науковий обіг було введено поняття різних видів грамотності, зокрема «медійна грамотність» та «інформаційна грамотність».

У дослідженні з'ясовано, що вперше чітко визначення поняття «медійна грамотність» було запропоновано в 1964 р. Дж. Калкіним, який розумів під ним усвідомлення особою можливості впливу мас-медіа на свідомість людей, прагнення й уміння обирати кращі медіа контенти з надійних джерел, критичне їх сприймати й адекватно розуміти суть прочитаних повідомлень. Термін «інформаційна грамотність» уперше використав у 1974 р. П. Зурковскі. На думку фахівця, людину слід вважати інформаційно грамотною тільки в тому випадку, якщо вона усвідомлює цінність інформації як своєрідного феномену, здатна формувати (відбирати) інформаційні ресурси під свої потреби й оптимально використовувати їх у своїй роботі.

За висновками експертів ЮНЕСКО, інтеграція медійної й інформаційної грамотності відбулася через необхідність протидіяти вибуху дезінформації в усьому світі, що вже почало загрожувати досягненню цілей сталого розвитку суспільства, його демократичним традиціям та соціальної згуртованості людей. Це вимагає, щоб кожен член суспільства оволодів технікою роботи із широким спектром різних інформаційних інструментів та навичками використання першоджерел під час формування інформаційних рішень для розв'язання певних наявних проблем. Установлено, що інфомедійна грамотність людини являє собою складний набір знань, навичок, ставлень, компетентностей, які дозволяють отримувати доступ до потрібної інформації, грамотно її аналізувати, оцінювати та застосовувати на практиці, створювати й поширювати інформаційні та медійні ресурси з використанням існуючих засобів та інструментів.

Ключові слова: медійна грамотність, інформаційна грамотність, інфомедійна грамотність, комунікація, «наскрізні компетенції».

Постановка проблеми. В умовах інтенсивного зростання потоку інформації та постійного збільшення типів засобів масової інформації значно загострилася проблема навчання пересічних людей грамотно працювати з наведеною в різних формах інформацією, оцінювати її достовірність, уміло користуватися мас-медіа та самостійно створювати нові медіа-повідомлення. Як виявлено фахівцями в процесі проведення досліджень, неадекватне сприйняття особою складної нагальної проблеми нерідко має для її психічного здоров'я не менш тяжкі наслідки, ніж сама ця наявна проблема.

Наприклад, пандемія COVID-19 спричинила вибух дезінформації й неправдивих чуток, у поширенні яких провідне місце зайняли саме соціальні медіа. Ураховуючи значний негативний вплив цієї дезінформації на членів суспільства, фахівцями було введено в науковий обіг нове поняття – «інфодемія». Для забезпечення підготовки пересічних громадян до протидії неправдивій інформації в 2021 р. під егідою ЮНЕСКО було запущено новий ресурс «Громадяни, грамотні в галузі ЗМІ та інформації: мисліть критично, дійте розумно», що являв собою друге видання Типової

навчальної програми з формування медійної та інформаційної грамотності здобувачів освіти [14]. Зазначена програма впроваджується в багатьох країнах світу.

Як установлено, в україномовних наукових джерелах поряд з поняттям «інформаційна та медійна грамотність», що є дослівним перекладом з англійської мови терміну «media and information literacy», використовується також його скорочена форма – «інфомедійна грамотність» [20].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За результатами аналізу наукових джерел, загострення проблеми формування медійної та інформаційної грамотності членів суспільства пов'язане з активними глобальними технологічними змінами, інтенсивним зростанням кількості видів засобів мас-медіа й поширенням інформаційних ресурсів, а також неготовністю значної кількості людей грамотно працювати з інформацією в сучасних реаліях. У світлі цього останніми роками зростає кількість досліджень, присвячених вивченню різних аспектів порушеної проблеми.

Так, методологічні та теоретичні засади формування інфомедійної грамотності особистості розкрито в наукових працях В. Бикова, М. Жалдака, М. Осюхіної, О. Семенова, О. Черноус та ін. Суть, структуру та зміст інфомедійної грамотності сучасного члена суспільства визначено в теоретичних доробках Н. Анікіної, Ю. Горбаня, О. Косачової, О. Матвійчук, Г. Онкович, Т. Яворської та ін. Авторські методики організації медіаосвіти як засобу формування інфомедійної грамотності здобувачів представлено в працях Д. Бачинського, Б. Герціґа, С. Графе, В. Іванова, Л. Найдьонової, І. Смекаліна, Г. Тулодзєцького та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Під час проведення наукового пошуку було з'ясовано, що вчені зробили значущий внесок у дослідження проблеми інфомедійної грамотності, проте загалом виявлено недостатню розробленість цієї проблеми в історико-педагогічному плані. Варто також відзначити, що зазначений термін вперше почали застосовувати англійські фахівці, а тільки пізніше його було запозичено вітчизняними вченими. Тому для коректного визначення поняття «медійна та інформаційна грамотність» українською мовою доцільно простежити його еволюцію в працях провідних іноземних дослідників.

Формування цілей статті (постановка завдання). **Мета статті** – проаналізувати еволюцію поняття «інфомедійна грамотність» у зарубіжній науковій думці.

Виклад основного матеріалу. Як установлено в дослідженні, наукову категорію «медійна та інформаційна грамотність» було створено шляхом поєднання понять «медійна грамотність» та «інформаційна грамотність». Для висвітлення

генези цих понять спочатку доцільно уточнити, що під терміном «грамотність» тривалий час розуміли вміння людей читати й писати. Проте поступово вчені дійшли висновку, що зазначеним терміном слід позначати не тільки елементарну грамотність людини, а під час визначення суті цього феномену слід урахувувати багато різних форм комунікації між людьми.

Так, Е. Дейл стверджував, що грамотність людини охоплює її діяльність з інформацією, представленою в трьох видах: друкованого тексту, аудіо- чи візуального матеріалу. Як відзначав автор, робота з різноманітними видами медіа передбачає підключення різних органів чуття людини, а як наслідок – стимулює відчуття нею тих чи інших почуттів [3].

Як з'ясовано, у 60-х рр. ХХ ст. науковці почали виокремлювати різні форми грамотності, наприклад медійну [1]. Зокрема, М. Маклюєн стверджував, що говорити про грамотність людини можна говорити тільки в тому випадку, якщо вона є грамотною в галузі медіа [9]. Автор узагалі був переконаний, що в майбутньому діти будуть отримувати базові навчальні вміння не в школі, а шляхом використання різних джерел інформації: грампластинок, магнітофонних записів, відеокасет тощо [10, с. 38]. М. Маклюєн у спільній науковій праці з Г. Б. Леонардом зміг навіть правильно спрогнозувати, що в майбутньому мережа Інтернет стане дієвою платформою для навчання молоді, бо вона зможе забезпечити доступ здобувачів до будь-якої потрібної інформації буквально за лічені хвилини [12, с. 24].

М. Маклюєн також добре усвідомлював, що нові ЗМІ здійснюють революційний вплив на всі психічні процеси й соціальні цінності членів суспільства, тому через спеціально створений медіа контекст можна забезпечити значний вплив на людей та контроль на їхньої поведінкою. У світлі цього ЗМІ слід активно застосовувати як ефективні засоби навчання молоді [11].

Як установлено в дослідженні, уперше чітке визначення поняття «медійна грамотність» було наведено в 1969 р. у науковій праці Дж. Калкіна, який пояснював, що ця грамотність передбачає не тільки усвідомлення особою можливості впливу мас-медіа на свідомість людей, сформованість прагнення й уміння обирати кращі медіа-контенти з надійних джерел, але й прояв критичного сприйняття та адекватного розуміння суті прочитаних повідомлень. Сприймаючи медійну грамотність як суспільно необхідну якість особистості, Дж. Калкін висловив переконання в необхідності цілеспрямованого формування цієї грамотності в молоді в закладах освіти різного типу [3].

За висновками Дж. Калкіна, зміст повідомлення не існує окремо від відповідного носія, завдяки якому відбувається процес трансляції цього

повідомлення від його відправника потенційним отримачам. При цьому обрання людиною носія для передачі інформації є принциповим питанням, бо кожний вид засобів комунікації по-різному впливає на сприйняття людиною отриманої інформації, а як наслідок – на її інтегрування. У світлі цього повне розуміння отримувачем будь-якого повідомлення можливе тільки в тому випадку, коли він не тільки вивчає зміст повідомлення, але й ураховує специфіку обраної форми комунікації, тобто вивчає зміст повідомлення в контексті конкретної форми його траслювання [там само].

Як підкреслював Дж. Калкін, дієвим способом впливу на свідомість молоді є масові засоби інформації, що відбивають за допомогою своєрідного коду конкретного СМІ життєвий досвід реальних людей чи видуманих персонажів. Проте зазначені засоби, особливо телебачення, нерідко відображають дегуманні погляди на життя людей, а зображені у фільмі аморальні вчинки героїв стають зразком поведінки для дітей та молоді, які ще не мають стійких ціннісних орієнтацій. Дослідник пояснював, що рухоме зображення у фільмі значною мірою впливає на переконання й емоції людини, а це дає змогу творцям фільму цілеспрямовано чи стихійно маніпулювати масовою свідомістю, формувати чи коригувати персональні цінності та ставлення особистості. Оскільки діти й підлітки значний час витрачають на перегляд телевізійних програм та фільмів, сила впливу телебачення на їхню незміцнілу психіку є достатньо вражаючою [там само].

Дж. Калкін також стверджував, що для запобігання загрози отримання серйозних негативних наслідків впливу нових ЗМІ на особистісне формування дітей та молоді необхідно забезпечити організацію відповідної освіти, щоб кожний член суспільства на основі сформованого інтелекту й відповідних естетичних суджень був здатний критично оцінювати подану в СМІ інформацію та активно протидіяти антигуманному чи неправдивому контенту [там само].

Подальший розвиток інноваційних технологій спричинив загострення занепокоєння серед фахівців (К. Джуїтт, Г. Кресс, Т. ван Левен) щодо ризику можливого негативного впливу нових форм медіа та спілкування на пересічних членів суспільства, особливо дітей та молоді, які найбільшою мірою піддаються дії цього впливу. За поглядами цих учених, існує актуальна потреба у формуванні в кожній особистості мультимодальної грамотності, під якою фахівці розуміли здатність людини кваліфіковано застосовувати нові форми медіа, що передбачають здійснення взаємодії в різних формах: візуальній, аудіо, тактильній (взаємодія, заснована на русі, наприклад у деяких ігрових консолях) тощо [6; 7].

Поступово вчені почали застосовувати й інші форми грамотності, зокрема інформаційну. Уточнимо, що термін «інформаційна грамотність» уперше ввів у науковий обіг у 1974 р. президент Асоціації інформаційної індустрії П. Зурковскі в підготовленому ним звіті для Національної комісії з питань бібліотек та інформаційних наук США. Причому ефективність діяльності зазначеної комісії він пропонував розглядати крізь призму забезпечення загальної інформаційної грамотності всієї американської нації [19].

П. Зурковскі констатував, що в Сполучених Штатах Америки переважна більшість людей володіє елементарною грамотністю, проте тільки незначну їхню частину (приблизно шосту) можна схарактеризувати як інформаційно грамотних осіб. На думку фахівця, людину слід вважати інформаційно грамотною тільки в тому випадку, якщо вона сприймає інформацію як персональну цінність, здатна формувати (відбирати) інформаційні ресурси під свої потреби й оптимально використовувати їх у своїй роботі. А це передбачає, що особа оволоділа технікою роботи із широким спектром різних інформаційних інструментів та навичками використання першоджерел під час формування інформаційних рішень для розв'язання певних наявних проблем [там само].

Ідеї П. Зурковскі пізніше отримали подальший розвиток у працях його послідовників, які зокрема конкретизували, якими вміннями має володіти інформаційно грамотна людина. Так, Л. Дж. Бурчінал визначив, що інформаційна грамотність насамперед проявляється в здатності особи ефективно й результативно знаходити необхідну для розв'язання конкретних проблем та прийняття оптимальних рішень інформацію та продуктивно застосовувати її на практиці [2].

Варто також відзначити, що у Великій Британії в 1999 р. Товариство бібліотек коледжів, національних і університетських бібліотек (SCONUL) підготувало важливий документ – «Інформаційні навички у вищій освіті: документ про позицію SCONUL», в якому було виокремлено сім основних навичок (так званих «стовпів»), якими мають оволодіти всі здобувачі освіти [16]. У 2011 р. в оновленому варіанті зазначеного документі зазначалося, що інформаційну грамотність слід сприймати як узагальнюючий (парасольковий) термін, що включає в себе такі поняття: цифрову грамотність, візуальну грамотність, академічну грамотність, навички обробки інформації, інформаційні навички, навички управління даними тощо. У світлі викладеного стверджувалося: інформаційно грамотна людина характеризується сформованістю знань, умінь і навичок, що дають їй змогу ефективно збирати, узагальнювати, управляти, використовувати та створювати інформацію [18].

Як відзначається в документі ЮНЕСКО, інтеграція медійної й інформаційної грамотності зумовлена необхідністю протидіяти вибуху дезінформації в усьому світі, що вже почало загрожувати досягненню цілей сталого розвитку суспільства, його демократичним традиціям та соціальній згуртованості людей. Дезінформація заважає отриманню об'єктивних знань про світ та події в соціумі, правильно інтерпретувати отримані дані, «стирає межу між впливовими думками чи досвідом і фактами, а також підриває довіру навіть до авторитетних джерел фактів». Як відповідь на поширення деінформації, інфомедійна грамотність дає людям змогу бути поінформованими в різних галузях своєї життєдіяльності, залучатися до прийняття важливих рішень у різних ситуаціях на основі критичного осмислення отриманої інформації, дотримуватися у своїх діях основних принципів демократичного суспільства [15, с. 16].

Сприймаючи інфомедійну грамотність як цілісний феномен, що набуває нових інтегральних характеристик порівняно з його основними складниками – медійної грамотності та інформаційної грамотності, вважаємо за доцільно зіставити їх між собою. У світлі цього викликає інтерес наукова позиція вчених А. Лі та К. Со, які виявили такі основні схожості й відмінності між визначеними феноменами:

1. В останні роки практично в усіх країнах концепції розвитку медійної грамотності й інформаційної грамотності активно розвиваються, причому в тісній взаємодії, що зумовлює доцільність їх одночасного вивчення.

2. Медійна й інформаційна грамотність мають різні академічні коріння: інформаційна грамотність виникла на підґрунті бібліотечних та інформаційних наук, медіаграмотність – на основі вивчення ЗМІ, освіти й соціальних наук. Зокрема, трійка найпопулярніших журналів, що друкують публікації про інформаційну грамотність, відноситься до категорії так званих «бібліотечних журналів», тоді як публікації про медіаграмотність друкуються в журналах, що висвітлюють проблеми комунікації та соціальних наук. При цьому друга названа категорія журналів, як правило, мають вищі імпаکت-фактори, тоді як бібліотечні журнали або взагалі не належать до Індексу цитування соціальних наук, або мають нижчі імпаکت-фактори.

3. Феномени медійної й інформаційної грамотності вивчаються різними групами фахівців. Цей висновок підтверджують і дані про рейтинги університетів. Наприклад, із 18 університетів, що поглиблено вивчають проблему медіаграмотності, 12 увійшли у Шанхайському рейтингу до числа 100 найкращих світових університетів, із 18 університетів, де значну увагу приділяють дослідженню феномену інформаційної грамотності, відповідна кількість становила лише 5.

4. Медіаграмотність та інформаційна грамотність людини формуються переважно в закладах освіти, причому вивчення багатьох навчальних дисциплін сприяє одночасному розвитку у здобувачів обох видів грамотності. А це дозволяє зробити висновок про те, що саме система освіти забезпечує встановлення тісного та стійкого взаємозв'язку між цими феноменами. Виявлення між ними збігання в способах формування створює підґрунтя для їх інтеграції та взаємодії. Водночас слід враховувати, що кожний вид грамотності має свою специфіку та передбачає формулювання різних навчальних цілей. Зокрема, об'єктами для вивчення фахівцями з проблеми інформаційної грамотності є переважно рецензовані видання, а в галузі медіаграмотності – ЗМІ та медіа-повідомлення. Проте важливо підкреслити, що в останні роки всі учені, які вивчають хоча б один із названих видів грамотності, зосереджують свою увагу на активному використанні мультимедійних матеріалів та інформаційно-комунікаційних технологій. Існує також перекриття між двома визначеними полями наукового пошуку з точки зору предметної галузі, адже обидві концепції грамотності спрямовують зусилля користувачів на задоволення їхніх інформаційних потреб шляхом пошуку, оцінювання, використання та передачі інформації, але фахівці у першій визначеній галузі основну увагу концентрують на формуванні дослідницьких навичок здобувачів, а в другій галузі – умінь критичного аналізу медіа-продуктів.

5. Вивчення медійної й інформаційної грамотності передбачає застосування різних аналітичних підходів. Так, інформаційна грамотність насамперед пов'язана з аналізом інформації, тому використання аналітичного підходу передбачає зосередження уваги людини на текстовому аналізі й урахуванні дослідницької цінності пошуку істини в представлених матеріалах. Використання аналітичного підходу до вивчення медійної грамотності, що має сильні академічні корені в медіадослідженнях та соціальних науках, вимагає критичного оцінювання якості інформації, пов'язаної із самим науковим пошуком, а також розгляду таких ключових аспектів явищ масмедіа, як медіа-повідомлення, медіа-індустрія, медіа-аудиторії й різні медіа ефекти. Крім того, медіаграмотність вимагає застосування більшої кількості аналітичних підходів, бо вимагається проводити текстовий аналіз, інституційний аналіз, аналіз середовища й аналіз аудиторії.

6. Процеси формування інформаційної грамотності й медіаграмотності мають загальну мету, що полягає в навчанні людей отримувати доступ до інформації, її розуміти, оцінювати, використовувати під час комунікації та створювати нові медіа-повідомлення. Обидва види грамотності передбачають урахування важливості етичного

використання інформації, здійснення критичного аналізу контенту, застосування різних мультимедійних платформ та виробництва нових знань. Однак за емпіричними результатами досліджень, представленими в базі даних Web of Science, між сферами інформаційної грамотності та медіаграмотності все ж таки є більше відмінностей, ніж схожостей, причому інформаційна грамотність є більш широкою категорією, ніж медійна грамотність [8].

Схожі думки щодо зіставлення зазначених категорій висловив Дж. Терра. Як відзначив автор, інформаційна грамотність відбиває потреби людей у необхідній інформації, а також уособлює їхню здатність грамотно здійснювати процеси пошуку, оцінювання й ефективного використання певних інформаційних ресурсів для вирішення поточних завдань. Своєю чергою, медіаграмотність відбиває спроможність особистості оперативно отримувати доступ, оцінювати, змінювати та створювати медіа-матеріали в різних формах. На думку вченого, інформаційна грамотність більше пов'язана з галуззю бібліотекознавства, а медіаграмотність – з медіаконтентом, соціальними ефектами. При цьому інформаційна грамотність насамперед включає вміння людини знаходити й оцінювати потрібну інформацію та використовувати її оптимальним способом, у той час як медіаграмотність містить у собі вміння створювати інформаційні ресурси в різних формах та правильно визначати, який вплив вони здійснюють на людину [17].

Ураховуючи тісний взаємозв'язок між медіаграмотністю й інформаційною грамотністю та важливість їх формування в усіх членів суспільства, у 2007 р. експерти ЮНЕСКО ввели в науковий обіг нове комплексне поняття – «медійна й інформаційна грамотність» («інфомедійна грамотність»), що охоплює всі компетентності, пов'язані з вищевказаними видами грамотності, а також цифрову й технологічну грамотність. За висновками фахівців, інфомедійна грамотність – це «сукупність знань, навичок, установок, компетентностей та практик, що дають змогу забезпечити ефективний доступ, аналіз, критичну оцінку, інтерпретацію, використання, створення та розповсюдження інформації та медійних продуктів з використанням усіх необхідних засобів та інструментів на творчій, законній та етичній основі [13]. Як було визначено, зазначена грамотність є важливим складником так званих «навичок XXI століття» (або «м'яких навичок») [там само].

У публікаціях ЮНЕСКО також наголошується, що оволодіння людиною інфомедійною грамотністю забезпечує:

– здатність оперативно знаходити, оцінювати, створювати та поширювати інформацію та медіаконтент на основі застосування відповідних інноваційних технологій;

– усвідомлення своїх прав у галузі роботи з інформацією та СМІ та водночас власної відповідальності за вимогу надання їй у розпорядження безкоштовних, незалежних та різноманітних інформаційних матеріалів та медіасистем;

– розуміння під час взаємодії з медіа ролі й функцій постачальників інформації та медіа, а також умови реалізації цих функцій;

– спроможність виступати активним учасником інформаційного взаємообміну, творцем нових знань та ініціатором широкого обміну інфомедійними ресурсами [там само].

У контексті порушеної проблеми в пригоді також стали сформульовані А. Грізлом та Дж. Сінгхом закони інфомедійної грамотності, що водночас виступають ключовими принципами її формування, а саме такі:

Закон 1. Інформація з одного боку та бібліотеки, комунікація, медіа, технології, Інтернет та інші важливі форми її трансляції в сучасному суспільстві з іншого боку є тісно пов'язаними між собою категоріями, що є рівними між собою за статусом (значущістю) та змістове наповнення яких має критично сприйматися людьми.

Закон 2. Сьогодні кожен громадянин може виступати автономним творцем інформації/знань, що поширюється ним у формі повідомлення. Кожний громадянин має право на доступ до нової інформації/знань і вираження власної реакції на них. Інфомедійна грамотність сьогодні є життєво необхідною якістю для всіх членів демократичного суспільства й тісно пов'язана з правами людини.

Закон 3. Інформація, знання та повідомлення не завжди є ціннісно нейтральними, неупередженими, незалежними від суб'єктивних поглядів людей людей. Будь-яка концептуалізація, формування й застосування інфомедійної грамотності (MIL) має ґрунтуватися на цьому твердженні.

Закон 4. Будь-який громадянин повинен завжди мати можливість своєчасно узнавати й розуміти нові для нього інформацію, знання чи повідомлення, а також спілкуватися з іншими людьми, навіть якщо він прямо не говорить про це.

Закон 5. Медійна та інформаційна грамотність не здобувається людиною одномоментно. Оволодіння цією грамотністю є постійним та динамічним процесом, пов'язаним з накопиченням особою відповідного досвіду та відчуттям нею певних переживань. Про сформованість інфомедійної грамотності людини можна говорити в тому випадку, коли вона оволоділа знаннями, навичками та ставленнями, що дає їй змогу забезпечувати доступ до потрібної інформації, медіа чи технологічного контенту, здійснювати їх оцінку, трансляцію й використання на практиці, а також створювати новий контекст [5].

Як зазначили працівники Інституту ЮНЕСКО з інформаційних технологій в освіті, робота з фор-

мування інфомедійної грамотності здобувачів освіти має охоплювати такі основні напрями:

– підвищення рівня обізнаності всіх учасників освітнього процесу щодо значення та ролі вказаної грамотності, зокрема для забезпечення якості та загальної доступності освіти та навчання протягом усього життя, шляхом проведення відповідної інформаційно-роз'яснювальної роботи;

– сприяння розвитку загальної стратегії та часткових професійних стратегій, пов'язаних з підвищенням рівня сформованості інфомедійної грамотності здобувачів, на міжнародному, національному й регіональному рівнях;

– організація методичної роботи для викладачів, університетських і шкільних бібліотекарів для вдосконалення їхньої компетентності в окресленій галузі, розробка відповідних дидактичних інструментів, навчальних і методичних матеріалів;

– забезпечення сприяння міжгалузевій та міждисциплінарній співпраці між фахівцями з проблеми інформедійної компетентності та всіма зацікавленими партнерами [13].

Висновки. Отже, можна підсумувати, що еволюція поняття «інфомедійна грамотність» у зарубіжній науковій думці пов'язана з історією розвитку двох таких понять: «медійна грамотність» та «інформаційна грамотність». Вивчення цієї еволюції дає змогу краще усвідомити роль та значення інфомедійної грамотності в житті сучасного члена суспільства, зокрема для здійснення ним освіти протягом усього життя. У подальшому науковому пошуку планується уточнити авторське розуміння поняття «інфомедійна культура».

Список використаної літератури:

- Belshaw, D. (2012). *What is 'digital literacy'? A Pragmatic investigation*. Durham theses, Durham University. Available at Durham E-Theses. Available at <http://etheses.dur.ac.uk/3446/>
- Burchinal, L. G. (1976). *The Communications Revolution: America's Third Century Challenge*. College Station, Texas: A & M University Library.
- Culkin, J. M. (1964). *Film Study in the High School: An Analysis and Rationale*. Cambridge, MA: Harvard Graduate School of Education.
- Dale, E. (1946). *Audiovisual Methods in Teaching*. New York: Holt, Rineheart and Winston.
- Grizzle, A., & Singh, J. (2016). Five Laws of Media and Information Literacy as Harbingers of Human Rights. In: Singh, J., Kerr, P. & Hamburger, E. (Eds.), *MILID Yearbook 2016, Media and Information Literacy: Reinforcing Human Rights, Countering Radicalization and Extremism*. Paris: UNESCO. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246371_eng
- Jewitt, C. & Kress, G. (eds). (2003). *Multimodal Literacy* (pp. 56–72). New York: Peter Lang.
- Kress, G. R., & van Leeuwen, T. (2001) *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Edward Arnold.
- Lee, A., & So, C. (2014). *Media Literacy and Information Literacy: Similarities and Differences*. Available at https://www.scipedia.com/public/Lee_So_2014a
- McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw Hill.
- McLuhan, M. (1966). *Electronics & the psychic dropout*. *THIS Magazine is About SCHOOLS*, 1(1), pp. 37–42.
- McLuhan, M. (1969). *Counterblast*. Toronto: McClelland & Stewart.
- McLuhan, M., & Leonard G. B. (1967, February 21). *The future of education: The class of 1989*. *LOOK Magazine*, pp. 23–25.
- Media and Information Literacy. UNESCO Institute for Information Technologies in Education. Available at <https://iite.unesco.org/mil>.
- Media and information literate citizens: think critically, click wisely! Edited by A. Grizzle, C. Wilson, & D. Gordon. Paris: UNESCO, 2021. Available at <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377068>
- Muratova, N., Grizzle, A., & Mirzakhmedova, D. *Media and information literacy in journalism: a handbook for journalists and journalism educators*. Tashkent: UNESCO Office in Tashkent, 2019. 128 p.
- SCONUL Advisory Committee on Information Literacy (1999). *Information skills in higher education: a SCONUL position paper*. Prepared by the Information Skills Task Force, on behalf of SCONUL. Available at http://www.sconul.ac.uk/groups/information_literacy/seven_pillars.html
- Terra, J. (2023). *What is Media and Information Literacy?* Available at <https://www.simplilearn.com/what-is-media-and-information-literacy-article#:~:text=The%20Aspen%20Media%20Literacy%20Institute,children%20in%20the%2021st%20century>
- The SCONUL Seven Pillars of Information Literacy: Core Model for Higher Education (2011). SCONUL. Available at <https://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/coremodel.pdf>
- Zurkowski, P. G. (1974). *The Information Service Environment Relationships and Priorities: report No 5*. Washington, D.C., National Commission on Libraries and Information Science, Nov. Available at <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED100391.pdf>
- Ткачова Н. О., Ткачов А. С., Собченко Т. М. (2022). Формування інфомедійної грамотності майбутніх учителів засобами педагогічних дисциплін. *Освіта та педагогічна наука*, 2 (180), 70–81. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-2\(180\)-70-81](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-2(180)-70-81)

Тkachova N., Kurylo V. Media and information literacy: evolution of the concept in foreign scientific though

The article determines that the problem of media and information literacy has not been studied enough in the historical and pedagogical terms. Therefore, the purpose of the article is to present the results of the analysis of the evolution of the concept of «media and information literacy» in foreign scientific opinion.

It was established that under the term «literacy» scientists for a long time understood the ability of a person to read and write. However, the concept of different types of literacy, in particular «media literacy» and «information literacy», was gradually introduced into scientific circulation.

The research revealed that for the first time a clear definition of the concept of «media literacy» was proposed in 1964 by J. Kalkin, who understood it as a person's awareness of the possibility of the influence of mass media on people's consciousness, the desire and ability to choose the best media content from reliable sources, it is critical to perceive them and adequately understand the essence of the messages read. The term «information literacy» was first used in 1974 by P. Zurkovsky. According to the specialist, a person should be considered information literate only if he realizes the value of information as a peculiar phenomenon, is able to form (select) information resources for his needs and optimally use them in his work.

According to the conclusions of UNESCO experts, the integration of media and information literacy took place due to the need to counteract the explosion of disinformation around the world, which has already begun to threaten the achievement of the goals of sustainable development of society, its democratic traditions and social cohesion of people. This requires that each member of society master the technique of working with a wide range of different information tools and the skills of using primary sources during the formation of information solutions to solve certain existing problems. It has been established that a person's information media literacy is a complex set of knowledge, skills, attitudes, and competencies that allow access to the necessary information, competently analyze, evaluate and apply it in practice, create and distribute information and media resources using existing means and tools.

Key words: *media literacy, information literacy, media and information literacy, communication, «transversal competencies».*